

3. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посіб. / А.П. Дука – К.: Каравела, 2008. – 432 с.
4. Козаченко Г.В. Управління інвестиціями на підприємстві: навч. посіб. / Г.В. Козаченко, О.М. Антіпов, О.М. Ляшенко – К.: Лібра, 2004. – 368с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. / Т.В. Майорова – К.: ЦНЛ, 2004. – 374 с.
6. Русак Н.А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования. Справочное пособие. / Н.А. Русак, В.А.Русак – Минск: Вышэйшая школа, 1997. – 309 с.
7. Хобта В.М. Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах: монографія / В.М. Хобта, А.В. Мешков, О.Ю. Попова – НАН України, Ін-т економіки промисловості, ДНТУ. –Донецьк 2005. – 370 с.

УДК:334.012.64:336.71(477)

Луць Р. І.

ВИДИ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ, ЇХ СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Розкрито суть та проблеми розвитку банківських послуг для малого та середнього бізнесу, висвітлено напрями розвитку банківських послуг для малого та середнього бізнесу в Україні, окреслено шляхи удосконалення банківських послуг для малих підприємств.

Ключові слова: банки, малий та середній бізнес, кредитування, банківські послуги

Luts R.

TYPES OF BANK SERVICES FOR SMALL AND MIDDLE BUSINESS, THEIR ESSENCE AND FEATURES

Essence and problems of development of bank services for small and middle business in Ukraine are reflected exposed outlined ways of improvement of bank services for small enterprises.

Keywords: banks, small and middle business, crediting, bank services

Вступ. Сьогодні зниження доходів населення призвело до скорочення обсягів доходів малого і середнього бізнесу, тому виникає необхідність у фінансовій підтримці з боку банків. Діяльність банків у сфері надання послуг для малого та середнього бізнесу і досі залишається однією з найменш досліджених тем у теорії та практиці банківської діяльності. Як і раніше, фахівці з банківської справи переважно всі операції поділяють на три групи: активні, пасивні та розрахунково-касові операції. У той же час банківські послуги для малого бізнесу як самостійний напрям діяльності банків залишаються поза увагою самостійних наукових досліджень.

Водночас практика доводить необхідність та важливість окремого дослідження банківських послуг для малого і середнього бізнесу як самостійного продукту банківської діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Окремі аспекти дослідження банківського обслуговування малого і середнього бізнесу знайшли віддзеркалення в наукових працях вітчизняних економістів, зокрема Басова А.І., Вовчак О.Д., Жукова А.І., Жукова Е.Ф., Галанова В.А., Головіна Ю.В., Іванова А.Н., Лаврушина О.І., Масленчєкова Ю.С., Рубцова Б.Б. Основна увага в цих дослідженнях зосереджена на сутності банківського обслуговування, касово-розрахункових операціях. Водночас сьогодні ще мало досліджено проб-

леми мікрокредитування малих та середніх підприємств.

Метою статті є дослідження особливостей банківських послуг для малого та середнього бізнесу, сучасного стану та перспектив їх розвитку в банківській системі України.

Висока конкуренція на банківському ринку примушує банки розширювати асортимент кредитних послуг для малого та середнього бізнесу, підвищувати їх якість, застосовувати нові види кредитів в своїй практиці, які є досить таки високодохідними і стабільно прибутковими операціями. Чим різноманітнішим є асортимент кредитних послуг, тим стійкішими є позиції банку на ринку з огляду на істотну конкуренцію. До асортименту кредитних послуг для малого та середнього бізнесу можна віднести:

- кредитну лінію, що передбачає можливість надання кредитів клієнту протягом певного часу в межах заздалегідь узгодженого ліміту;

- овердрафт, за якого в разі виникнення у клієнта потреби банком автоматично допускається поява дебетового сальдо на поточному рахунку;

- факторинг, що передбачає купівлю банком у позичальника права на отримання боргу з покупця за поставлені йому товарно-матеріальні цінності;

- операції РЕПО, що передбачають купівлю банком певних цінностей із зобов'язанням їх продажу на певних умовах;

- врахування векселів, що становить собою дострокову сплату суб'єкту господарювання належної йому за векселем суми із подальшим її отриманням з боржника перепродажем векселя третій особі;

Таблиця 1

Характеристики послуг банків з кредитування малих підприємств[1]

№	Послуга банку з кредитування	Максимальний обсяг	Процентна ставка, винагорода банку	Термін	Забезпечення
1	Овердрафт	15 – 40% від суми середньомісячного обороту	За домовленістю (порівняно завищена)	Короткостроковий	Обороти за рахунком позичальника
2	Факторинг	На суму поставлених товарів або наданих послуг	20 -22% плюс факторингова комісія 0.75 – 5%	короткостроковий	Не потребує забезпечення
3	Терміновий кредит	За домовленістю	За домовленістю (порівняно низька)	30-60 днів фіксований термін погашення	Не потребує забезпечення
4	Операції Репо з товарами	На суму товару	Винагорода банку – різниця цін купівлі і продажу	Короткостроковий	Товар
5	Кредитна лінія банку	Кредит надається кілька раз в межах встановленого ліміту	20 -30 % у гривнях і 12-14% в іноземній валюті	Короткостроковий і довгостроковий	Необхідне
6	Інвестиційне кредитування	На суму інвестиційного проекту	Майбутній прибуток від діяльності підприємства	Короткостроковий і довгостроковий	Не потребує забезпечення
Проектне фінансування					
7	Кредитні лінії ЄБРР	125 000-5 000 000 доларів США	12 – 5%	1 – 5 років	120% від суми кредиту
8	Програма фонду “Євразія”	100 – 150000 доларів США	11 – 15%	До 3-4 років	Необхідне
Програми мікрокредитування					
9	Програма мікрокредитування ЄБРР	100 – 750000 доларів США або в гривнях	До 16%	Від 6 місяців до 3 років	Необхідне
10	Програма мікрокредитування Німецько-українського фонду	100 - 100000	До 18,5%	Від 6 місяців до 3 років	Необхідне
11	Кредитна лінія Міністерства фінансів України для мікро, малих та середніх	15000 – 5000000 доларів США	10 – 19%	До 5 років	120% від суми кредиту

- окремі цільові кредити, що мають разовий характер і призначені для обслуговування конкретних видів господарських операцій (виробничого, торгово-посередницького, експортно-імпортного чи іншого призначення);

- авалування векселів, тобто зобов'язання банку оплатити вексель замість платника за цим векселем у разі його неплатоспроможності.

Кожний із вказаних видів позик має специфічний механізм видачі та погашення кредиту, регулювання межі заборгованості, способи організації по-

точного та подальшого контролю, і кожен може мати користь для підприємства в тій чи іншій ситуації.

Типи кредитних продуктів, які банки повинні пропонувати малим підприємствам, залежать також і від видів їх господарської діяльності.

Для малих підприємств у сфері виробництва найефективніше використовувати: овердрафт; операції РЕПО з товарами; кредитну лінію; інвестиційне кредитування.

Для підприємств малого і середнього бізнесу у сфері роздрібної торгівлі: овердрафт; факторинг.

Для малих підприємств у сфері послуг: овердрафт; факторинг; проектне фінансування.

У малих підприємств, які здійснюють діяльність у сільському господарстві: терміновий кредит; операції РЕПО з товарами; проектне фінансування [1].

Загальні характеристики послуг банків з кредитування малих підприємств наведено в таб. 1.

На практиці основна частина вітчизняних малих підприємств для розвитку і функціонування використовують в основному власні кошти. Проте повністю задовольнити потреби у фінансуванні лише за рахунок власних фінансових ресурсів малі підприємства не в змозі. Для їх постійного розвитку потрібні значні фінансові ресурси, які наповнюються за рахунок залучених коштів.

Основним джерелом фінансування малих підприємницьких структур є кредити банківських установ, які у 2007 році становили 25072,0 млн.грн, що на 29,2% більше, ніж у 2006 році. Банківські устанovi значні кредитні ресурси спрямовують малим підприємницьким структурам, які постійно зростають. Так, якщо 2000 року банківське фінансування становило всього 1,66% від загальних обсягів, то 2007 –го 15,9%. [2]

Окрім традиційних кредитних, операційних, інвестиційних, все більшого значення і розвитку набувають послуги похідного характеру: довірчі, інформаційні, експертно-аналітичні, консультаційні, гарантійні, лізингові, та інші. Широка диверсифікація операцій та послуг дозволить банкам зберігати високий авторитет на економічну перспективу навіть за умов несприятливої господарської кон'юнктури. Необхідно зауважити, що раніше банківські установи не завжди охоче взаємодіяли з підприємствами малого бізнесу. Така ситуація пов'язана із відсутністю достатньо ліквідної застави, надто малим розміром позики і незначними прибутками в абсолютному вираженні порівняно з кредитуванням крупних позичальників. Поряд з тим ставки кредитних ресурсів, що діють на ринках для малих підприємств, є занадто високі і роблять їх менш доступними для цього сектора економіки. [3]

У банківському секторі попередньо сформувався певні стереотипи, що спричиняли уперед-

жене ставлення до малого бізнесу. Так склалось історично, що малий бізнес став відігравати формоутворюючу роль у ринкових відносинах уже на сучасних етапах розвитку економічних систем, тоді як банківська система почала відігравати таку роль значно раніше. Звідси проблема асинхронності їх взаємовідносин. А найбільш виражене це явище у країнах з перехідною економікою, до яких належить і Україна. Сьогодні центр економічного тяжіння, якщо не зміщується, то принаймні з'являється ціла низка рівнозначних функціональних центрів, а це призводить до переорієнтації фінансово-кредитної політики банківських установ. Автоматизація операцій, інтернет-технології, програмні фінансові продукти створили небачені досі можливості для мінімізації банківських витрат та електронних комунікацій з величезною мережею клієнтів.

Як показує банківська практика, сьогодні функціональною складовою банківського обслуговування стає економічне прогнозування та консалтинг. Банкам фактично треба змінити фокус свого професійного погляду на об'єкт кредитування у сфері малого бізнесу, дивитися на нього не як на результат, а як на процес розвитку. Необхідно зважити не лише на те, що є сьогодні, а зосереджувати увагу, насамперед, на тому, що може бути. Бачити перспективи розвитку об'єкта кредитування та прогнозувати його результат і власний прибуток, який набуває стратегічного характеру. Таким чином, необхідно паралельно здійснювати процедури оцінки як ризиків, так і перспектив. [4]

Висновки. Особливе значення в контексті підвищення конкуренції комерційних банків, отримання конкурентних переваг на окремих ринкових сегментах має розширення спектру банківських послуг та підвищення їх значення для підприємств малого бізнесу. Від введення банками для малого бізнесу нових, якісних кредитно-фінансових продуктів, розширення асортименту ефективних банківських послуг виграють обидва партнери. Підприємство зможе реалізувати свої проекти, зміцнити свій бізнес, а загалом збільшити обсяги своєї діяльності. Це передусім призведе до зростання малого бізнесу у майбутньому та зменшення його ризиковості. Банку в подальшому це дасть змогу нарощувати обсяги кредитування і отримувати ще більші прибутки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бартковський В. Проблеми кредитування малого підприємництва / В. Бартковський. Вісник НБУ, квітень 2005.
2. Масна О. Фінансове забезпечення мікрокредитування малого і середнього бізнесу в Україні: автореферат дисертації к.е.н.:

- 08.00.08./Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів 2008. – 20с.
3. Кужель О. Особливості державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу на сучасному етапі / О. Кужель // Вісник НБУ - 2004. - №9.

4. Ткач Є.В. Напрями розширення та вдосконалення спектру банківських продуктів і технологій для інноваційно-активного малого бізнесу / Є.В. Ткач // Економічний простір. - №11. – 2008 – с.

УДК 330.322(477.8)

Андрушків І. П.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЙОГО ПОЛІПШЕННЯ

Аналізується інвестиційний клімат України, сучасний стан розвитку інвестиційних процесів та окреслено основні напрями покращення інвестиційного клімату в Україні

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, інвестиційний клімат, інвестиційний ресурс, інвестиційний ризик, іноземні інвестиції

Andrushkiv I.

ANALYSIS OF MODERN INVESTMENT CLIMATE IN UKRAINE AND BASIC DIRECTIONS OF HIS IMPROVEMENT

The investment climate of Ukraine, modern development of investment processes status and outlined basic directions of improvement of investment climate, is analysed in Ukraine

Keyword: investment activity, investment policy, investment climate, investment resource, investment risk, foreign investments

Вступ. Управління інвестиційними процесами в сучасній Україні є надзвичайно складним, оскільки інвестиційна діяльність в умовах невизначеності є досить слабкою, а інвестиційна політика – нестабільною. Формування управління інвестиційними процесами, його зміцнення, розгортання і подальший розвиток необхідно починати з кардинального поліпшення інвестиційного клімату, тобто із значного підвищення інвестиційної привабливості території України в цілому та захисту прав інвестора від інвестиційних ризиків [4]. Важливою складовою структури інвестиційного ресурсу в Україні є і іноземні інвестиції, адже входження їх на ринок країни сприяє зростанню обсягів випуску продукції, технологічному піднесенню промислового виробництва, виходу на світові ринки, а також динамізує формування національного ринку. А прискорення темпів реформування української економіки вимагає все більшої кількості інвестиційних ресурсів як для окремих

підприємств, розвитку регіонів, так і для економіки України в цілому.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання, які стосуються аналізу сучасного інвестиційного клімату в Україні висвітлено у працях таких вчених, як А.С. Булатові, Т.В. Майорової, Н.П. Мешко, М.С. Ганкіна. Ю.Г. Козак, Д.Г. Лук'яненко, Ю.В. Макогон, І.В. Абрамович та ін.

Метою статті є аналіз сучасного інвестиційного клімату в Україні та сучасного стану розвитку інвестиційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Для характеристики міжнародного руху капіталів зручно використовувати таке поняття як „інвестиційний клімат”, під яким розуміють ситуацію в країні з точки зору іноземних підприємств, які інвестують в її економіку свої капітали. Цей клімат складається з великої кількості факторів ризику, які можна об'єднати в такі групи: соціально-політичні, внутрішньо-економічні та зовнішньо-економічні. [2].